

HASANKEYF YUKARI ŞEHİR SARNIÇLARI

Eser Deniz Oğuz¹ ve Vedat Toprak²

¹*Yerleşim Arkeolojisi, ODTÜ, 06531, Ankara, Türkiye*

²*Jeoloji Mühendisliği Bölümü, ODTÜ 06531, Ankara, Türkiye, toprak@metu.edu.tr*

Hasankeyf Yukarı Şehir bölümünde yeralan sarnıçlar, şehre su sağlayan ve beş ögeden oluşan su sisteminin en uç elemanlarıdır. Bu elemanlar, 1) 14 km uzaktaki kaynaktan suyu şehre taşıyan ana kanal, 2) şehrin güney sınırında suyu yukarı taşıyan sifon, 3) sifonla şehre taşınan suyun depolandığı ve şehrin güney kısmında yeralan büyük bir havuz, 4) havuzdaki suyu şehir içinde dağıtan kanal şebekesi ve son olarak 5) şehir içinde serpiştirilmiş sarnıçlardır.

Bu çalışmada, “ev birimleri” ile ilişkili 187 adet sarnıç incelenmiştir. Bu sarnıçlar genel olarak Oligosen yaşlı killi kumlu kireçtaşları içine teraslar halinde oyulmuş mağara evlerinin avlusunda yer almaktadır. Büyük çoğunluğu koni şeklinde olmakla birlikte, armut ve silindir şeklinde sarnıçlar da mevcuttur. Yapılan ölçümlere, boyut olarak ortalama yükseklik, çap ve hacim değerleri sırasıyla 290 cm, 310 cm ve 10 m³ olarak belirlenmiştir.

Genel olarak her avluda tek sarnıç yer alırken bazı durumlarda yanyana ikili ve üçlü sarnıçlar da gözlenmiştir. Sarnıçların 158’i havuz seviyesinin altında olup kanallarla doğrudan beslenebilmektedir. Su sisteminin devre dışı kalmasından sonra bu sarnıçlar ikinci bir kullanım olarak, alt teras katındaki mağara evleri ile entegre edilmiştir. Odalar ile sarnıçlar arasındaki ince duvarlar yıkılarak, oda, ahır, mutfak, banyo ve benzeri yeni mekanlar olarak kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: sarnıç, su sistemi, Hasankeyf.

HASANKEYF UPPER CITY CISTERNS

Eser Deniz Oğuz¹ and Vedat Toprak²

¹*Settlement Archaeology, METU, 06531, Ankara, Turkey,*

²*Geological Eng. Dept., METU, 06531, Ankara, Turkey, toprak@metu.edu.tr*

Hasankeyf Upper City cisterns are the end-members of a five-component water system that provides water to the city. These components are 1) the main canal transporting water from the source at a distance of 14 km, 2) a siphon located at the southern margin of the city, 3) a large pool accumulating the water at the southern part of the city, 4) a network of canal distributing the water from the pool to the city, and lastly 5) the cisterns scattered in the city.

In this study 187 cisterns associated with the “house units” are investigated. The cisterns are located in general in the courtyards of the cave houses carved as terraces within the Oligocene clayey sandy limestones. Majority of the cisterns have conical shape although some pear-shape and cylindrical cisterns also exist. According to the measurements, the average height, diameter and volume of the cisterns are determined as 290 cm, 310 cm and 10 m³.

In most cases there is one cistern in one courtyard although in some courtyards double and triple cisterns are observed. 158 cisterns are below the level of the pool and can be directly fed through the canals. The cisterns as secondary use are integrated with the houses in the lower terrace houses. The thin walls between the cisterns and the rooms are removed; and they are re-used as room, stall, kitchen, bath or similar function.

Key Words: cistern, water system, Hasankeyf.